

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Brinkeberg, för att inte ha postat en försändelse från en intagen till en domstol

Anmälan

I en anmälan förde AA fram klagomål mot Kriminalvården, anstalten Brinkeberg, i huvudsak enligt följande.

Anstalten har öppnat, granskat och läst alla hans inkommande och flera av hans utgående försändelser. De har även gjort det med en försändelse som han adresserat till Hovrätten för Västra Sverige och en till Kriminalvårdens placeringssektion. Dessa lämnade anstalten dessutom tillbaka till honom med motiveringen att han för brevet till hovrätten hade använt ett kuvert från Göteborgs stad respektive att han inte hade laglig rätt att kontakta placeringssektionen.

Utredning

JO begärde att Kriminalvården skulle yttra sig över anmälan i ovanstående delar och redovisa sin bedömning.

I sitt remissvar anförde Kriminalvården genom en regionchef i huvudsak följande:

Utredning

Uppgifter har hämtats in från anstalten Brinkeberg där bl.a. följande framkommit.

Vid anstalten Brinkeberg utförs all eventuell granskning av inkommande försändelser av vakthavande befäl och ytterligare en personal. Granskning kan ske via genomlysning av försändelse alternativt genom öppnande av försändelsen. Granskning kan ske med eller utan genomläsning. I de fall vakthavande befäl granskar inkommande försändelser så anges det på respektive försändelse bl.a. vilken typ av granskningsmetod som använts och vilka tjänstemän som utfört den.

Utgående post från intagna lämnas av till avdelningspersonal. Avdelningspersonal vidarebefordrar därefter posten osedd till Postnords låda för utgående post. Eventuell granskning av utgående försändelser utförs av vakthavande befäl och ytterligare en person. Den intagne meddelas på ett separat dokument där det

framgår vilken försändelse som granskats, vilken granskningsmetod som använts samt vilka tjänstemän som utfört granskningen.

AA har i sin anmälan inte preciserat vilka försändelser som felaktigt granskats av vakthavande befäl varför det inte närmare kunnat utredas om något/några fel begåtts i samband med att dessa i så fall granskades.

Brevet från AA till hovrätten överlämnades till personalen på avdelningen och som ombads tillfråga AA om han önskade lägga kuvertet adresserat till hovrätten i ett vitt kuvert med frimärke eftersom återanvändning av kuvert från andra myndigheter inte är tillåtet. Brevet adresserat till hovrätten vare sig granskades eller lästes igenom innan det lämnades över till AA.

Någon försändelse från AA adresserad till placeringssektionen har inte granskats eller returnerats till AA.

Författningsbestämmelser

Av 2 kap. 6 § regeringsformen framgår bl.a. att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp även i andra fall än som avses i 4 och 5 §§. Var och en är dessutom skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande

Av 1 kap. 6 § fängelselagen (2010:610), FäL, framgår 6 § att verkställigheten inte får innebära andra begränsningar i den intagnes frihet än som följer av denna lag eller som är nödvändiga för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

En kontroll- eller tvångsåtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

Av 7 kap. 6 § FäL framgår att en försändelse mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. Om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av en sådan försändelse till en intagen är oriktig, får försändelsen granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

Av 7 kap. 7 § FäL framgår att i andra fall än som avses i 6 § får en försändelse till eller från en intagen i anstalt granskas, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. Syftet med granskningen ska vara att undersöka om försändelsen:

1. innehåller något otillåtet föremål, eller
2. är ett led i en pågående eller planerad brottslig verksamhet, ett planerat avvikande eller något annat liknande förfarande.

Av 7 kap. 22 § FARK Fängelse framgår bl.a. att en försändelse till eller från en intagen får granskas genom:

- genomlysning av försändelsen i oöppnat skick,
- öppnande utan genomläsning av innehållet, eller
- öppnande och genomläsning av innehållet.

Om en försändelse har öppnats, ska den förseglas när granskningen är slutförd.

Av 7 kap. 24 § FARK Fängelse framgår att den intagne ska underrättas när en försändelse har granskats. Underrättelsen ska innehålla information om:

1. vilken försändelse som har granskats,

2. med stöd av vilket lagrum granskningen har skett,
3. vilken typ av granskning som har utförts,
4. datum för granskningen, samt
5. vem eller vilka som medverkat vid granskningen.

— — —

Kriminalvårdens bedömning

AA har i sin anmälan anfört att anstaltens kanslist (administratör) läst igenom och returnerat två försändelser från honom varav den ena var ställd till Hovrätten för Västra Sverige och den andra till Placeringssektionen, Kriminalvårdens huvudkontor.

Vad gäller den påstådda försändelsen till placeringssektionen så konstaterar Kriminalvården att någon sådan försändelse vare sig granskats, lästs igenom eller returnerats till AA. Kanslisten (administratören) har vidare förnekat att hen skulle ha meddelat AA att han inte får kontakta några myndigheter eller att hen skulle ha frågat AA om han inte skulle överklaga istället för att ansöka på nytt.

Vad gäller försändelsen till hovrätten och att denna ska ha returnerats till AA eftersom det inte är tillåtet att återanvända kuvert från andra myndigheter vill Kriminalvården anföra följande. Något förbud mot att återanvända kuvert från andra myndigheter finns inte i gällande regelverk. Det finns dock [...] anledning att från Kriminalvårdens sida iaktta en viss försiktighet vad gäller myndighetspost då modern data- och kopieringsteknik gjort det mycket lättare att förfälska meddelanden eller att förespegla att en postförsändelse kommer från annat håll än den egentliga avsändaren. De situationer som detta främst tar sikte på är inkommande myndighetspost till intagna. Det har [...] vid kontroll av bostadsrum också förekommit att anstaltspersonal påträffat lager av stulna kuvert försedda med advokats eller myndighets logotyp. Om en intagen vill använda sig av ett sådant kuvert för att exempelvis skicka ett brev till en annan intagen så är det ju inte längre fråga om myndighetspost och Kriminalvården måste därför i sådana situationer kunna kräva att den intagne t.ex. stryker över loggan eller istället använder sig av ett neutralt kuvert innan befordran. Intagna med tillgång till kuvert med t.ex. myndighets loggor skulle annars med lätthet kunna kringgå Kriminalvårdens bestämmelser om granskning av försändelser. I nu aktuellt ärende var det dock inte fråga om en sådan situation utan nu aktuell försändelse var ställd till Hovrätten i Västra Sverige. I en sådan situation saknar det enligt Kriminalvården betydelse om ett kuvert är försett med en myndighets logga eller inte. Försändelsen skulle därför ha befordrats och inte returnerats till AA.

Vad gäller AA:s påstående att alla hans inkommande och utgående försändelser regelmässigt granskats och lästs igenom vill Kriminalvården avslutningsvis framhålla följande. Anstalten har redogjort för sina postgranskningsrutiner där det bl.a. framgår att eventuell granskning av försändelser till och från intagna genomförs av vakthavande befäl tillsammans med ytterligare en tjänsteman. I de fall en försändelse granskas så antecknas det på försändelsen bl.a. vilken granskningsform som använts och vilka som genomfört granskningen. Kriminalvården finner inte anledning att ifrågasätta vad anstalten anfört gällande sina postgranskningsrutiner. Kriminalvården anser inte att det framkommit några konkreta bevis på att AA:s försändelser regelmässigt granskats och läst igenom utan att de som utför granskningen iakttagit formaliakrav eller att hans försändelser granskats och lästs igenom av icke behöriga tjänstemän.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

De rättsliga utgångspunkter som är relevanta för min bedömning framgår av redovisningen från Kriminalvårdens yttrande.

Enligt Kriminalvården har det utifrån uppgifterna i anmälan inte gått att utreda om det genomgående har begåtts några fel i samband med granskningen av AA:s inkommande eller utgående försändelser. Jag ser inte någon anledning att ifrågasätta detta. Det finns inte grund för kritik i denna del.

Myndigheten har vidare tillbakavisat AA:s påståenden om att de två specifika försändelserna ska ha granskats. I fråga om ett brev till placeringssektionen har Kriminalvården därtill gjort gällande att någon sådan försändelse inte har lämnats tillbaka till AA. Här står alltså ord mot ord och jag bedömer att ytterligare utredning inte skulle leda till klarhet i saken. Inte heller i detta avseende ska anstalten kritiseras.

Anstalten har däremot bekräftat att det andra brevet – som var adresserat till Hovrätten för Västra Sverige – lämnades tillbaka liksom att det berodde på att AA, återanvänt ett kuvert som tidigare använts av en myndighet, vilket bedömdes vara otillåtet. Som Kriminalvården har påpekat finns det inte något sådant förbud i gällande regelverk. Det bör dessutom noteras att den aktuella försändelsen, från en intagen, utgjorde utgående myndighetspost och därmed inte fick granskas. I ett sådant sammanhang har det inte någon betydelse att ett brev från en intagen till en myndighet ligger i ett kuvert med en (annan) myndighets logotyp på utsidan. (Se ordalydelsen i 7 kap. 6 § fängelselagen [2010:610] och mitt beslut den 14 november 2022, dnr 3445-2022.) Anstalten får kritik för att inte ha postat försändelsen.

Det som i övrigt har kommit fram i ärendet motiverar inte några åtgärder eller uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Katarina Pålsson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Reb Kerstinsdotter har föredragit ärendet och byråchefen Catrine Björkman har deltagit i beredningen.